

ÖĞRETMEN-ÇOCUK İLİŞKİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF TEACHER-CHILD RELATION ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

A. Oğuzhan KILDAN*

ÖZET: Bu araştırmada öğretmen-çocuk ilişkileri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmaya Kastamonu il merkezindeki 23 İlköğretim Okulu ve üç Anaokulunda görev yapan farklı branşlardaki (Okul Öncesi, Sınıf, Türkçe, Sosyal, Sanat, Matematik ve Fen bilgisi) 276 öğretmen ve bu okullardaki 1104 çocuk (552 kız, 552 erkek) katılmıştır. Araştırmada “Öğretmen-Çocuk İlişkileri Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılırken, analizlerde çoklu regresyon forward yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sadece öğretmenlerin bazı mesleki özellikleri dikkate alındığında, öğretmen-çocuk ilişkilerini iki farklı değişkenin (deneyim yılı-branş) etkilediği, sadece çocukların bazı özellikleri dikkate alındığında, öğretmen-çocuk ilişkilerini üç farklı değişkenin (sınıf, cinsiyet, okul öncesi eğitim görme) etkilediği görülmüştür. Öğretmenlerin ve çocukların özellikleri birlikte ele alındığında ise öğretmen-çocuk ilişkilerini dört farklı değişkenin (öğretmenlerin deneyim yılı, öğretmenlerin branşı, çocukların okul öncesi eğitim görmeleri ve çocukların cinsiyeti) etkilediği bulunmuştur. Sonuç olarak çocukların ve öğretmenlerin çeşitli özelliklerinin öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen-Çocuk İlişkileri, Öğretmen Özellikleri, Okul Öncesi Eğitim

ABSTRACT: In this study the teacher-child relationship has been studied according to various variables. 276 teachers from different branches (Pre-School Teaching, Classroom Teaching, Turkish Teaching, Social Studies Teaching, Art Teaching, Mathematics Teaching and Science Teaching) who serve in 23 primary schools and 3 kindergartens in Kastamonu and 1104 children (552 female, 552 male) from these schools participated in the study. A “Teacher-Child Relationship Scale” and a “Personal Information Form” have been used in the study. The multiple-regression forward method has been used in the analyses. According to the results of the study, it has been seen that the two different variables (year of experience and branch) affect teacher-child relationships when only some professional properties of the teachers are taken into account and that the three different variables (grade, gender and having preschool education) affect teacher-child relationships when only some properties of the children are taken into account. Also, it has been found that four different variables (the teacher’s year of experience, the teachers’ branch, the children’s having preschool education and gender of the children) affect teacher-child relationships when the properties of teachers and children are treated together. As a result, it has been revealed that various properties of the children and teachers affect teacher-child relationships.

Key Words: Teacher-Child Relationship, Teacher Characteristics, Pre-School Education

1. GİRİŞ

Bir çocuğun ailesi dışında en fazla zaman geçirdiği kişi okuldaki öğretmenidir. Günümüzde özellikle ailelerin iş yoğunluğundan dolayı bazı öğretmenler, çocukların ailelerinden daha fazla onlarla birlikte zaman geçirebilmektedir.

Araştırmacılar öğretmen-çocuk ilişkilerinin, bir çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini açıklamak için, bağlanma teorisini, bilişsel ve motivasyonel teorileri, ayrıca sosyo-ekolojik teorileri bir çerçeve olarak kullanmışlardır. Bu farklı bakış açılarının her birinin, bir çocuğun okula uyumunda öğretmen-çocuk ilişkisinin kalitesinin ne oranda etkili olabileceğini

* Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
aokildan@kastamonu.edu.tr

açıklayan, farklı, ama ortak amaca hizmet eden görüşler olduğuna inanılmaktadır (Hughes vd., 1999).

Çocukların yakınları dışındaki ilk bağlanma ilişkileri yaşadıkları kişi okul öncesi öğretmenleridir. Ailesinden ayrılan çocuk için okul ve öğretmen gizemli bir olgudur. Okula gidinceye kadar çocuk için öğretmen ve okulla ilgili sadece anlatılanlardan edindiği duyular vardır. Fakat okula başlamayla birlikte akademik ve sosyal açıdan birçok iletişim ve ilişkinin yaşanacağı ilk öğretmen-çocuk ilişkisi başlamış olur.

İlk bağlanma süreçlerinin aksine, öğretmenlerle çocukların arasındaki bağlanma ilişkisi geçici bir süreci içermektedir. Çocukların uzun dönemli gelişimlerinde bu ilişkinin gücü ve etkisi süreklilik göstermemektedir. Fakat yine de öğretmenlerle çocuklar arasındaki ilişki, hem çocuklar hem de öğretmenler için önemli ve anlamlı bir süreci temsil etmektedir (Burchinal vd., 2002). Eğer çocuklar akademik ve sosyal olarak kaliteli bir ev ortamından geliyorlarsa ve bunun yanı sıra yüksek düzeyde bir akademik yeteneğe sahip ise bu çocukların öğretmenleriyle daha yakın ilişki kurması da olasıdır (Jerome vd., 2009). Wyrick ve Rudasili (2009), ebeveyn katılımı ile öğretmen-çocuk ilişkilerindeki kalite arasında bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelen çocukların ailelerinin ebeveyn katılımı arttıkça çocuklarla öğretmen arasındaki çatışmada önemli derecede azalmalar görülmüştür.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin kalitesi, anaokulundan başlayarak 1. sınıf boyunca çocukların davranışsal uyumlarındaki değişikliklerin belirleyicisi olur; Anaokulu öğretmeniyle yaşanan çatışma, gerileyen pro-sosyal davranışın ve akranlara yönelik artan saldırgan davranışların işaretçisidir. Anaokulunda, “güvenli” ve “gelişmiş” öğretmen-çocuk ilişkileri o sınıftaki uygun davranışların oluşması ve 1. sınıf öğrencilerinin okuduğu sınıflarda daha az problemle karşılaşılmasıyla yakından ilişkilidir (Pianta ve Stuhlman, 2004). Bu yüzden kaliteli bir okul öncesi eğitim süreci ileriki akademik hayatı doğrudan etkileyecektir. Okulöncesi eğitim alan çocuklar, almayanlara göre sosyal ve akademik birçok konuda ön yaşantıya sahip olarak ilköğretime başlayacaklardır.

Öğretmen-çocuk ilişkileri çocukların gelişimsel risk faktörlerinin ortadan kaldırılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu ilişkilerin kalitesi, çocukla öğretmen arasında üst düzeyde yakınlık, düşük düzeyde çatışma ve çocukların akademik ve sosyal başarılarına uzun dönemde katkı sağlayacak süreçleri içermektedir (Cottone vd., 2008). Olumlu öğretmen-çocuk ilişkileri, çocukların ulaşacakları sonuçlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Baker (1999), destekleyici öğretmen-çocuk ilişkileri yaşayan 3. ve 5. sınıf öğrencilerinin, daha az öğretmen desteği alan çocuklara oranla, okullarında daha mutlu olduklarını saptamıştır (Akt. Blankemeyer vd., 2002).

Öğretmen-çocuk ilişkileri ve ilkökul yıllarının başarılarındaki okul başarıları üzerine yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu çocukların sosyo-duygusal ve davranışsal uyumu üzerine yoğunlaşmaktadır. Birch ve Ladd (1997), öğretmen-çocuk çatışmasının, okuldan uzaklaşma ile pozitif ilişkili olduğunu, buna karşın okul sevgisi, öz kontrol (self directedness) ve sınıf içi işbirliği ile de negatif ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Zamanla, aşırı çatışmayla oluşan ilişkiler, saldırgan davranışların yanı sıra, çocukların pro-sosyal davranışlarında görülen bir gerileme ile ilişkili olmaktadır (Birch ve Ladd, 1998).

Öğretmen-çocuk ilişkileri, öğrencilerin akademik ve psiko-sosyal işlevlerini derinden etkilemektedir. Çeşitli modeller, bu etkileri açıklamada farklılık gösterse de hiçbir model bu

etkilerin varlığını inkâr etmemektedir. Okulöncesi dönem ve lise yıllarını kapsayan araştırmalar, öğretmen-çocuk ilişkilerinin, öğrencilerin akademik kariyerleri boyunca önemini koruduğunu göstermektedir (Fredriksen ve Rhodes, 2004). Okulla ilk tanışma açısından okul öncesi dönem, bireylerin kimlik kazanımı açısından da ilköğretim ve lise yıllarındaki öğretmen-çocuk ilişkileri, öğrencilerin bütün hayatlarını etkileyecek bir ilişkiyi ifade etmektedir.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin kalitesi hem öğretmenlerin beklentileri ve karakter özelliklerine hem de çocukların çeşitli gelişim ve karakter özelliklerine bağlıdır (Stuhlman ve Pianta, 2002). Dolayısıyla öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Fakat en önemli iki faktör; (1) öğretmen açısından öğretmen-çocuk ilişkileri, (2) çocuk açısından öğretmen-çocuk ilişkileri başlığı altında toplanabilir.

1.1. Öğretmen Açısından Öğretmen-Çocuk İlişkileri

Öğretmenin kişisel özellikleri ile öğretmenin çocuklara karşı tutumu ve çocukların sınıf içi davranışları arasında sıkı bir bağ vardır. Sevecen ve ilgili bir öğretmenin sınıfındaki çocuklara yönelik davranışları ile katı ve mesafeli bir öğretmenin çocuklara karşı davranışları birbirinden farklıdır. Olumsuz öğretmen davranışları çocuklarda olumlu davranışlar oluşturmayacağı gibi başka olumsuz davranışlar oluşmasına da neden olabilir (Önder Külahoğlu, 2000). Destekleyici öğretmen davranışları pozitif öğretmen-çocuk ilişkilerinin belirleyicisidir. Bilgi tek başına yeterli değildir. Öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinde destekleyici ve yardım edici rolleri çok önemlidir (Koomen ve Van Der Leij, 2008).

Çocuklar okula geldikleri zaman anne-baba dışındaki yetişkinlerle olan ilişkiler, özellikle öğretmen-çocuk ilişkileri, sınıf ortamına uyumda çok önemlidir. Öğretmenler, çocukların okul tecrübelerinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Akademik becerilerin öğretilmesine yönelik geleneksel rollerinin ötesinde, aktivite seviyesinin düzenlenmesi, iletişim ve akranlar arası ilişkinin kurulmasından da öğretmenler sorumludurlar (Hamre ve Pianta, 2001).

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin kalitesi, çocukların sınıf içerisindeki sosyal rollerinin bir belirleyicisi olarak işlev görebilir. Yani, olumlu öğretmen-çocuk etkileşimi genelde sınıf hakkında olumlu tutumları arttırabilir. Ayrıca akranlara yönelik olarak da olumlu tutumların oluşmasına katkı sağlayabilir. Sınıf öğretmenleriyle daha olumlu ilişki içerisinde olan öğrenciler, akranları ile etkileşim kurmada ve olumlu akran ilişkileri kurmada daha fazla destek alabilirler (Colwell ve Lindsey, 2003).

Meehan-Hughes ve Cavell (2003), iki yıl süreli bir araştırmada 2. ve 3. sınıf seviyelerindeki saldırganlık eğilimi gösteren 140 öğrenciyi incelemişlerdir. Elde edilen bulgular, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerinin olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkilerinin negatif etkisini azalttığını ortaya çıkarmıştır. Split ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları araştırmada da karakter özelliği olarak sınırlı ve baskıcı olan öğretmenlerin tutumu ile öğretmen-çocuk ilişkileri açısından oluşan çatışma arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca çocuklara sevecen davranan öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinde yakınlık ve sıcaklık görülmüştür.

Öğretmenlerin değişmesi ise çocuklar için bir sorun teşkil edebilmektedir. Çocukların yeni bir öğretmenle benzer ilişkiler kurup kuramayacakları ya da alıştıkları bir öğretmeni kaybettiklerinde yaşadıkları duyguların, çocuğun yeni öğretmeni reddetmesine yol açır

açmayacağı veya daha az olumlu yeni bir ilişki yaratıp yaratmayacağı merak konusu olmuştur. Her yeni öğretmen, öğretmen-çocuk ilişkilerinin kalitesinde değişkenliğe yol açabilecek, öğretmen-çocuk ilişkisine kendine has katkılar sağlayabilecektir (Howes ve Hamilton, 1992).

1.2. Çocuk Açısından Öğretmen-Çocuk İlişkileri

Çocuk, öğretmen-çocuk etkileşim ve ilişkilerindeki doğrudan etkenlerden birisidir. Çocukların özellikleri öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinde önemli rol oynamaktadır. Bir çocuğun problemleri davranışları, yetersizlikleri, cinsiyeti ve fiziksel özellikleri öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyebilmektedir.

Öğretmen-çocuk ilişkilerine yönelik potansiyel eleştirilerden birisi, öğretmenlerin çocuklarla paylaştıkları ilişkilerine yönelik algılarının, genellikle bu öğretmenlerin çocukların davranışsal uyumlarına yönelik algılarıyla eş anlamlı oluşudur. Fakat anaokulu öğretmenlerinin, çocuklarla olan ilişkilerine yönelik algıları, o öğrencilerin ileriki akademik ve sosyal işlevleriyle de ilişkili olabilmektedir. Anaokulu öğretmenlerinin öğrencilerin genel uyumları üzerine sunduğu raporlar, bu öğrencilerin 8. sınıfa kadar olan akademik ve davranışsal becerileri hakkında çok önemli ipuçları vermektedir (Hamre ve Pianta, 2001).

Çocuklar okulöncesi sosyal alana girdiklerinde, öğretmen ve akranlarının karmaşık istekleri ile karşı karşıya kaldıklarında, sosyal uyum davranışları onlar için önemli bir sorun oluşturur (Anthony vd., 2005). Okul sistemine girdiği zaman ise uzun vadeli gelişim için, akademik yönden başarılı olmak büyük önem teşkil etmektedir. Davranış problemleri olan çocuklar genellikle düşük başarılar sergileyen çocuklardır. Dışa vurulan davranış problemlerinin, düşük okul başarısının bir göstergesi olduğu görülmektedir (Henricsson ve Rydell, 2006). Myers'in (2009) yaptığı çalışmada alt sosyo ekonomik düzeyden gelen okul öncesi çocuklarının öğretmen-çocuk ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olmasının çocukların duygusal problemleri (duygusal semptomlar, yaşıt ilişkilerindeki problemler vb.) ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür.

Dil ve iletişim yeteneği hem okul öncesinde hem de sonraki yıllarda çocukların akademik ve sosyal başarılarına önemli düzeyde katkı sağlar. Rudasili ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada dil becerileri açısından daha düşük düzeyde olan fakat girişken olan çocukların öğretmenleriyle olan ilişkilerinde yüksek düzeyde çatışma görülmüştür.

Dil ve iletişim yeteneği akademik öğrenmelerden ziyade, sosyal iletişim ve etkileşimin çok daha fazla olduğu okul öncesi dönemde sosyalleşme ve kişiler arası ilişkiler açısından hayati bir öneme sahiptir.

Öğretmen-çocuk ilişkileri hem okul başarısı hem de çocukların yaşıtlarıyla olan sosyal iletişim ve etkileşimlerinin göstergesi olması açısından çok önemli bir süreci içermektedir (Rimm-Kaufman vd., 2002). Kendilerinin dinlendiğini ve ciddiye alındığını bilen çocuklar, öğrenme ve araştırma konusunda daha fazla istekli olacaktır. Ayrıca kendisini güvende hisseden çocuk hem akademik hem de sosyal olarak daha olumlu davranışlar sergileyecektir (Yurtal ve Yaşar, 2008). Çocukların okulda kendilerini güvende hissetmeleri olumlu bir öğretmen-çocuk ilişkisine bağlıdır. Sınıflarda olumlu bir öğretmen-çocuk ilişki atmosferi oluşmasında birçok faktör etkili olmaktadır.

Bu araştırmanın amacı öğretmen-çocuk ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen-çocuk ilişkilerini öğretmenlerin demografik özellikleri bağlamında hangi faktörler etkilemektedir?
2. Öğretmen-çocuk ilişkilerini çocukların demografik özellikleri bağlamında hangi faktörler etkilemektedir?
3. Öğretmen-çocuk ilişkilerini hem öğretmenlerin hem de çocukların demografik özellikleri birlikte ele alındığında hangi faktörler etkilemektedir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinde olup, öğretmen-çocuk ilişkilerinin var olan durumu çocukların ve öğretmenlerin çeşitli özellikleri açısından incelenmiştir. Tarama modelindeki araştırmalar geçmişte ya da var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2004).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmaya Kastamonu il merkezinde bulunan 23 ilköğretim okulu ve üç anaokulundaki öğretmen ve çocuklar katılmıştır. Bütün okullardan farklı branşlardaki öğretmenler “Okul Öncesi Öğretmenleri, Sınıf Öğretmenleri, Türkçe Öğretmenleri, Matematik Öğretmenleri, Fen Bilgisi Öğretmenleri, Sanat (Resim ve Müzik) Öğretmenleri” araştırmaya katılmış, okullardaki öğrenci sayıları dikkate alınarak bazı okullarda birden fazla öğretmen araştırmada yer almıştır. Araştırmaya toplam 276 öğretmen ve 1104 çocuk katılmıştır. Öğretmen ve çocuklara ilişkin demografik bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Çocukların Demografik Özellikleri

	ÖZELLİKLER	F	%
Öğretmenin Yaşı	1. 21-25	28	10.1
	2. 26-30	68	24.6
	3. 31-35	70	25.4
	4. 36-40	46	16.7
	5. 41-45	32	11.6
	6. 46 ve Üstü	32	11.6
Toplam		276	100
Öğretmenin Eğitim Durumu	1. Ön Lisans	32	11.6
	2. Lisans	229	83.0
	3. Yüksek Lisans	15	5.4
Toplam		276	100
Öğretmenin Branşı	1. Okul Öncesi Öğretmeni	43	15.6
	2. Sınıf Öğretmeni	61	22.1
	3. Türkçe Öğretmeni	39	14.1
	4. Matematik Öğretmeni	38	13.8
	5. Fen Bilgisi Öğretmeni	33	12.0
	6. Sosyal Bilgiler Öğretmeni	34	12.3
	7. Sanat (Resim ve Müzik) Öğretmeni	28	10.1
Toplam		276	100
Öğretmenin Deneyim Yılı	1. 1-5	55	19.9
	2. 6-10	93	33.7
	3. 11-15	50	18.2
	4. 16-20	29	10.5
	5. 21-25	23	8.3
	6. 26 ve Üstü	26	9.4
Toplam		276	100
Öğretmenin Bulunduğu Okulda Kaç Yıldır Çalıştığı	1. 1-5	167	60.5
	2. 6-10	76	27.5
	3. 11 ve Üstü	33	12.0
Toplam		276	100
Çocuğun Cinsiyeti	1. Erkek	552	50
	2. Kız	552	50
Toplam		1104	100

Çocuğun Okul Öncesi Eğitim Görme Durumu	1. Evet	737	66.8
	2. Hayır	367	33.2
Toplam		1104	100
Çocuğun Yaşı	1. 5	66	6.0
	2. 6	123	11.1
	3. 7	46	4.2
	4. 8	47	4.3
	5. 9	98	8.9
	6. 10	91	8.2
	7. 11	136	12.3
	8. 12	333	30.2
	9. 13	111	10.0
	10. 14 ve Üstü	53	4.8
Toplam		1104	100
Çocuğun Sınıfı	1. Anasınıfı-Anaokulu	172	15.6
	2. 1. Sınıf	56	5.1
	3. 2. Sınıf	52	4.7
	4. 3. Sınıf	92	8.3
	5. 4. Sınıf	92	8.3
	6. 5. Sınıf	172	15.6
	7. 6. Sınıf	232	21.0
	8. 7. Sınıf	156	14.1
	9. 8. Sınıf	80	7.3
Toplam		1104	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya farklı branşlarda (Okul Öncesi, Sınıf, Türkçe, Sosyal, Sanat, Matematik ve Fen bilgisi) 276 öğretmen ve 1104 çocuk (552 kız, 552 erkek) katılmıştır. Öğretmenlerin % 25.4’ü 31–35 yaşları arasında, % 10.1’i 21–25 yaşları arasında, % 83’ü lisans mezunu, % 11.6’sı ön lisans mezunu, % 22.1’i Sınıf Öğretmeni, % 12’si Fen Bilgisi Öğretmeni, % 33.7’si 6–10 yıl deneyime sahip, % 8.3’ü 21–25 yıl deneyim yılına sahip, % 60.5’i bulunduğu okulda 1–5 yıldır çalışmakta, % 12’si bulunduğu okulda 11 ve daha fazla yıldır çalışmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların ise % 66.8’i okul öncesi eğitim almış, % 33.2’si almamış, % 30.2’si 12 yaşında, % 4.2’si 7 yaşında, % 21’i 6. sınıfta, % 4.7’si ise 2. sınıfta bulunmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin ve çocukların demografik özelliklerinin tanımlanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bu formda öğretmenlerin yaşı, eğitim durumu, branşı, öğretmenlik deneyim yılı, bulunduğu okuldaki çalışma yılı bilgileri yer alırken ayrıca çocukların cinsiyeti, okul öncesi eğitim alma durumu, yaşı ve sınıfı öğretmenler tarafından doldurulmuştur.

Araştırmada elde edilen veriler “Öğretmen-Çocuk İlişkileri Ölçeği” ile toplanmıştır. “Öğretmen-Çocuk İlişkileri Ölçeği” araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlanmış (Kıldan, 2008), öğretmenlerin bireysel olarak öğrencilerle olan ilişkilerini ölçen 19 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanmış şeklinin faktör yük değerleri .42 ile .75 arasındadır. Madde toplam korelasyonu ise .35 ile .69 arasında değerler almıştır. Ölçeğin güvenilirlik bulguları ise cronbach alpha değeri .90, Spearman Brown İki Yarı Test Korelasyonu .86’dır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin her birinden iki erkek öğrenci, iki tane de kız öğrenci olmak üzere toplam dört öğrenci ile ilgili ilişkilerini ölçek maddelerini cevaplayarak belirtmesi istenmiştir. Öğretmenler, sınıflarındaki numara sırasında yer alan ilk iki sıradaki kız öğrenci ve ilk iki sıradaki erkek öğrenciler için bu ölçekleri doldurmuşlardır.

Araştırmadan elde edilen veriler, 276 öğretmenin 1104 öğrenci için doldurduğu ölçeklerle elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracından elde edilen veriler kodlanarak SPSS paket programına girilmiş ve analiz edilmiştir. Araştırmada çoklu regresyon forward yöntemi kullanılmıştır. Regresyon analizinde bazı değişkenler doğrudan alınırken, bazı nitel değişkenler düzey sayısının bir eksiği kadar “dummy değişken” olarak yeniden kodlandıktan sonra regresyon analizine dâhil edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada yer alan üç alt probleme ilişkin verilerin analizi sonucunda bulgular üç başlık altında toplanmış ve tartışılmıştır.

3.1. Öğretmen-Çocuk İlişkilerinde Öğretmen Faktörü

Öğretmen-çocuk ilişkileri ile öğretmenlerin demografik özellikleri arasındaki korelasyon sonuçları tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Öğretmen-Çocuk İlişkileri ve Öğretmenlerin Demografik Özellikleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Öğretmen- Çocuk İlişkileri	Öğretmenin Yaşı	Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Öğretmenlik Deneyim Yılı	Okulundaki Çalışma Yılı
Öğretmen-Çocuk İlişkileri	-				
Öğretmenin Yaşı	,106***	-			
Öğretmenin Eğitim Düzeyi	-,085**	-,273***	-		
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,132***	,886***	,304***	-	
Okulundaki Çalışma Yılı	,105***	,492***	,178***	,489***	-
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	,055*	-,125***	,156***	,087***	,041
Sınıf Öğretmenliği Branşı	,119***	,279***	,112***	,298***	,076**
Türkçe Öğretmenliği Branşı	,009	-,081**	,112***	-,088**	-,016
Matematik Öğretmenliği Branşı	-,056*	-,070**	,060*	-,040	-,067**
Fen Bilgisi Öğretmenliği Branşı	-,082**	,046	,110***	-,023	,048
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Branşı	-,040	-,025	,003	-,030	-,046
Sanat Öğretmenliği Branşı (Müzik ve Resim)	-,044	-,083**	,021	,101***	-,059*

*p<0,05. **p<0,01. ***p<0,001

Tablo 2’deki değerlerde en yüksek düzeydeki ilişkinin öğretmenlerin yaşları ile deneyim yılları arasında olduğu görülmektedir. Araştırmada 21–55 yaşları arasındaki öğretmenler ve 1–35 yıl arası deneyime sahip öğretmenler yer almıştır. Öğretmen-çocuk ilişkilerinin Türkçe Öğretmenliği branşı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği branşı ve Sanat (Resim

ve Müzik) Öğretmenliği branşı dışında öğretmenlerin bütün özellikleri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin öğretmenlerin demografik özelliklerine göre çoklu regresyon analizi sonucu tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3: Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata β	β	t	R^2	ΔR^2
Model 1						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	1,008	,229	,132	4,408***	,017	,017***
Model 2						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,808	,239	,106	3,386***	,024	,007**
Sınıf Öğretmenliği Branşı	2,495	,890	,087	2,803**		
Model 3						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,822	,238	,107	3,454***	,032	,007**
Sınıf Öğretmenliği Branşı	3,057	,908	,107	3,367***		
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	2,886	,995	,088	2,900**		
Model 4						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,837	,238	,109	3,521***	,035	,004*
Sınıf Öğretmenliği Branşı	3,532	,936	,124	3,773***		
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	3,379	1,023	,103	3,303***		
Türkçe Öğretmenliği Branşı	2,168	1,062	,064	2,042*		

*p<0,05. **p<0,01. ***p<0,001

Tablo 3'te regresyon analizinin dört modelde tamamlandığı ve öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilemede öğretmen özellikleri açısından iki farklı değişkenin (deneyim yılı-branş) ortaya çıktığı görülmektedir. Öğretmenlerin deneyim yılının öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen en önemli faktör olduğu görülürken, deneyim yılı arttıkça öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur. Öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen öğretmen özelliklerinin, özellikle öğretmenlerin branşı olduğu, bu branşlar içerisinde Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliğinin öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen önemli faktörler olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin deneyim yılı toplam varyansın % 1,7'sini açıklarken, öğretmenlerin üç branşı (Sınıf, Okul Öncesi, Türkçe) toplam varyansın % 1,8'ini oluşturmuştur. Öğretmen-çocuk ilişkileri sadece öğretmenlerin demografik özellikleri dikkate alındığında toplam varyansın % 3,5'ini açıklamıştır.

3.2. Öğretmen-Çocuk İlişkilerinde Çocuk Faktörü

Öğretmen-çocuk ilişkileri ile çocukların demografik özellikleri arasındaki korelasyon sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Öğretmen-Çocuk İlişkileri ve Çocukların Demografik Özellikleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Öğretmen-Çocuk İlişkileri	Cinsiyet	Yaş	Sınıf	Okul öncesi Eğitim Görme
Öğretmen-Çocuk İlişkileri	-				
Cinsiyet	-,079**	-			
Yaş	-,090***	,019	-		
Sınıf	-,102***	,020	,959***	-	
Okul öncesi Eğitim Görme	,094***	,037	-,172***	-,184***	-

p<0,01. *p<0,001

Tablo 4'teki değerlerde en yüksek düzeydeki ilişkinin çocukların yaşları ile sınıfları arasında olduğu görülmektedir. Araştırmada okul öncesinden 8. sınıfa kadar olan sınıflar ve 5 ile 15 yaşları arasındaki çocuklar yer almıştır. Öğretmen-çocuk ilişkilerinin ise en yüksek düzeyde ve negatif yönde anlamlı olmak üzere çocukların sınıfları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmen-çocuk ilişkilerinde çocuklara ait bütün özelliklerde (p<0,001) düzeyinde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin çocukların demografik özelliklerine göre çoklu regresyon analizi sonucu tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5: Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata _B	β	t	R ²	ΔR^2
Model 1						
Sınıf	-,475	,139	-,102	-3,408***	,010	0,10***
Model 2						
Sınıf	-,468	,139	-,101	-3,364***	,016	0,006**
Cinsiyet	-1,823	,708	-,077	-2,575**		
Model 3						
Sınıf	-,398	,141	-,086	-2,820**	,023	0,006**
Cinsiyet	-1,900	,707	-,080	-2,689**		
Okul öncesi Eğitim Görme	2,039	,763	,081	2,672**		

p<0,01. *p<0,001

Tablo 5'te regresyon analizinin üç modelde tamamlandığı ve öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilemede çocukların özellikleri açısından üç farklı değişkenin (sınıf, cinsiyet, okul öncesi eğitim görme) ortaya çıktığı görülmektedir. Sadece çocukların özellikleri dikkate alındığında çocukların buldukları sınıfın öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen en önemli faktör olduğu görülürken, çocukların cinsiyetinin ve okul öncesi eğitim görmelerinin de öğretmen-çocuk ilişkilerini anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur. Araştırmada, öğretmen-çocuk ilişkileri açısından çocukların demografik özelliklerinin toplam varyansın % 2,3'ünü açıkladığı görülmüştür.

3.3. Öğretmen ve Çocuk Özellikleri Açısından Öğretmen-Çocuk İlişkileri

Öğretmen-çocuk ilişkileri ile hem öğretmenlerin hem de çocukların demografik özellikleri (birlikte) arasındaki korelasyon sonuçları tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: Öğretmen-Çocuk İlişkileri İle Öğretmenlerin ve Çocukların Demografik Özellikleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Öğretmen- Çocuk İlişkileri	Öğretmenin Yaşı	Öğretmenin Eğitim Düzeyi	Öğretmenlik Deneyim Yılı	Okulundaki Çalışma Yılı	Çocukların Cinsiyeti	Çocukların Yaşı	Çocukların Sınıfı
Öğretmen-Çocuk İlişkileri	-							
Öğretmenin Yaşı	,106***	-						
Öğretmenin Eğitim Düzeyi	-,085**	-,273***	-					
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,132***	,886***	-,304***	-				
Okulundaki Çalışma Yılı	,105***	,492***	-,178***	,489***	-			
Çocukların Cinsiyeti	-,079**	-,004	-,004	,008	-,006	-		
Çocukların Yaşı	-,090***	-,100***	,268***	-,127***	-,103***	,019	-	
Çocukların Sınıfı	-,102***	-,085**	,252***	-,110***	-,100***	,020	,959***	-
Okul öncesi Eğitim Görme	,094***	-,054*	-,097***	-,022	-,049	,037	-,172***	-,184***
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	,055*	-,125***	-,156***	-,087**	,041			
Sınıf Öğretmenliği Branşı	,119***	,279***	-,112***	,298***	,076**			
Türkçe Öğretmenliği Branşı	,009	-,081**	,112**	-,088**	-,016			
Matematik Öğretmenliği Branşı	-,056*	-,070*	,060*	-,040	-,067*			
Fen Bilgisi Öğretmenliği Branşı	-,082**	,046	,110***	-,023	,048			
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Branşı	-,040	-,025	,003	-,030	-,046			
Sanat Öğretmenliği Branşı (Müzik ve Resim)	-,044	-,083**	,021	-,101***	-,059*			

*p<0,05. **p<0,01. ***p<0,001

Tablo 6'daki değerlerde en yüksek düzeydeki ilişkinin çocukların yaşları ile sınıfları arasında olduğu görülmektedir. Öğretmen-çocuk ilişkilerinin Türkçe Öğretmenliği branşı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği branşı ve Sanat Öğretmenliği branşı (Müzik ve Resim) dışında öğretmenlerin ve çocukların bütün özellikleri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmen-çocuk ilişkilerinin öğretmenlerin branşına göre en yüksek düzeydeki ilişkinin Sınıf Öğretmenliği branşında olduğu bulunmuştur.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin hem öğretmenlerin hem de çocukların demografik özelliklerine göre (birlikte) çoklu regresyon analizi sonucu tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7: Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Öğretmenlerin ve Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata _B	β	t	R ²	ΔR^2
Model 1						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	1,008	,229	,132	4,408***	,017	,017***
Model 2						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	1,024	,228	,134	4,498***	,027	,009***
Okul öncesi Eğitim Görme	2,436	,748	,097	3,259***		
Model 3						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,817	,238	,107	3,437***	,034	,008**
Okul öncesi Eğitim Görme Sınıf	2,516	,746	,100	3,374***		
Öğretmenliği Branşı	2,603	,886	,091	2,937**		
Model 4						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,819	,237	,107	3,456***	,042	,007**
Okul öncesi Eğitim Görme Sınıf	2,596	,744	,103	3,491***		
Öğretmenliği Branşı	2,647	,884	,093	2,996**		
Çocukların Cinsiyeti	-2,018	,700	-,085	-2,883**		
Model 5						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,828	,236	,108	3,502***	,046	,004*
Okul öncesi Eğitim Görme Sınıf	2,259	,757	,090	2,982**		
Öğretmenliği Branşı	3,072	,902	,108	3,404***		
Çocukların Cinsiyeti	-1,989	,699	-,084	-2,845**		
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	2,258	1,009	,069	2,237*		
Model 6						
Öğretmenlik Deneyim Yılı	,843	,236	,110	3,569***	,050	,004*
Okul öncesi Eğitim Görme Sınıf	2,246	,756	,089	2,969***		
Öğretmenliği Branşı	3,546	,930	,124	3,812***		
Çocukların Cinsiyeti	-1,998	,698	-,084	-2,862**		
Okul Öncesi Öğretmenliği Branşı	2,752	1,036	,084	2,656**		
Türkçe Öğretmenliği Branşı	2,161	1,055	,064	2,048*		

*p<0,05. **p<0,01. ***p<0,001

Tablo 7’de regresyon analizinin altı modelde tamamlandığı ve öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilemede öğretmenlerin ve çocukların özellikleri birlikte ele alındığında dört farklı değişkenin (öğretmenlik deneyim yılı, okul öncesi eğitim görme, çocukların cinsiyeti ve

öğretmenlerin branşı) ortaya çıktığı görülmektedir. Öğretmen ve çocuk özellikleri birlikte ele alındığında da öğretmenlerin deneyim yılının öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen en önemli faktör olduğu görülürken, deneyim yılı arttıkça öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur. Öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen öğretmenlerin branşları içerisinde Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği branşlarının diğer değişkenler kontrol edildiğinde öğretmen-çocuk ilişkilerini olumlu etkilediği bulunmuştur. Ayrıca bütün değişkenler kontrol edildiğinde de kız çocuklarının öğretmen-çocuk ilişkilerinin erkek çocuklardan daha olumlu olduğu, okul öncesi eğitim gören çocukların öğretmenlerle olan ilişkilerinin de bu eğitimi almayanlara göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilemede öğretmenlerin ve çocukların özellikleri birlikte ele alındığında toplam varyansın % 5'ini açıkladığı görülmüştür.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğretmenlerin kişilik özellikleri, mesleki özellikleri, çocukların demografik özellikleri, sosyal ve fiziksel çevre, ebeveynlerin eğitim sürecine katılımı, sınıf içerisindeki öğrenme-öğretme sürecinin tasarımı (öğretim yöntem ve teknikleri), sınıf iklimi, öğretmenlerin davranış yönetiminde benimsedikleri ilke ve kuramlar, ebeveynlerin demografik özellikleri vb. birçok faktör öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilemektedir. Bu araştırmada öğretmen-çocuk ilişkilerinde öğretmenlerin ve çocukların bazı demografik özelliklerinin etkisi incelenmiştir.

Araştırma sonucunda hem çocuklara ait özelliklerde hem bazı öğretmen özelliklerinde hem de öğretmen ve çocuk özellikleri birlikte ele alındığında öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen önemli faktörler olduğu görülmüştür. Bu bölümde araştırmanın sonuçları alt problemlerdeki ve bulgular kısmındaki sırası ile tartışılacaktır.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinde öğretmenlerin çeşitli mesleki özellikleri dikkate alındığında deneyim yılı ve bazı branşların (Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği) bu ilişkiyi önemli derecede etkilediği bulunmuştur. Öğretmen adayları mesleklerinin ilk yıllarında çocuklarla olan iletişim ve ilişkilerinde çeşitli zorluklar yaşayabilmektedir. Bu yüzden deneyim yılı arttıkça öğretmenler bu konularda daha fazla yaşantı ve deneyime sahip olmaktadır. Öğretmenler bu deneyim sürecinde özellikle öğrenciler ile iletişim kurma, davranış problemleri ile başa çıkma gibi öğretmenlik mesleğinin uygulama ile öğrenilebilecek çeşitli davranış örüntülerini kazanmış olmaktadır. Yeni mezun öğretmenler ise uygulamalı davranış yönetimi ve deneyimden yoksun olarak yetişmektedir. Türkiye’de özellikle son yıllarda uygulanan staj ve öğretmenlik uygulamaları derslerinin, öğretmen adaylarına yeterince deneyim sağlayamadığı, sadece öğretmenlik mesleğini kısmen tanıtan bir süreçten oluştuğu değerlendirilmektedir.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinin özellikle sınıf öğretmenlerinde diğer branşlara göre daha olumlu olması beklenen bir sonuçtur. Türkiye’de sınıf öğretmenleri 1. sınıftan 5. sınıfa kadar çocuklarla birlikte zaman geçirdiklerinden dolayı bu durum, çocukları daha yakından tanıma, onlarla daha fazla yaşantı ve deneyimi paylaşma gibi öğretmen-çocuk ilişkilerinde pozitif bir avantajı oluşturmaktadır. Bu yüzden olumlu öğretmen-çocuk ilişkilerinin en yüksek oranda branş açısından sınıf öğretmenlerinin ilişkilerinde çıkması normal karşılanmalıdır. Okul öncesi öğretmenleri ise çocukların karşılaştıkları ilk öğretmenlerdir. Ebeveynlerinden sonra bağlanma düzeyinde ilişkilerin yaşandığı yetişkinler olan okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarla olan ilişkileri bu yüzden çok değerlidir. Araştırmadan elde edilen veriler

öğretmenlerin raporlarından olmasına rağmen, çocukların derse ilişkin algılarının da öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Türkçe dersi birçok öğrenci tarafından başarılması daha kolay bir ders olarak algılanırken, Matematik ve Fen Bilgisi gibi dersler öğrenciler için başarılması güç dersler olarak algılanabilmektedir. Bu algılama, öğretmen-çocuk ilişkilerini de olumsuz etkileyebilmektedir.

Öğretmen-çocuk ilişkilerinde çocukların bazı özellikleri dikkate alındığında üç farklı değişkenin (sınıf, cinsiyet, okul öncesi eğitim görme) bu ilişkiyi önemli derecede etkilediği bulunmuştur. Çocukların özellikleri içerisinde çocukların buldukları sınıfın öğretmen-çocuk ilişkilerini etkileyen en önemli faktör olduğu görülürken, çocukların cinsiyetinin ve okul öncesi eğitim görmelerinin de öğretmen-çocuk ilişkilerini anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur.

Buyse ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada çocukların birinci, ikinci ve üçüncü sınıftaki agresif davranışlarının ve sınıftaki ortalama çatışmanın giderek azaldığı görülmüştür. Benzer şekilde agresif davranışlarla birlikte öğretmen-çocuk çatışmasının da birinci sınıftan üçüncü sınıfa kadar giderek azaldığı ortaya çıkmıştır. Fakat özellikle 8. sınıf çocuklarının ergenlik döneminde olmaları ve ergenlik döneminin kendine özgü çatışmaları ile baş etmek zorunda olmaları, onların öğretmenleriyle olan ilişkilerini de etkileyebilmektedir. Buna karşın, 1. sınıftaki çocukların okula uyum ve temel okul becerilerini kazanmalarından sonra, özellikle 4. sınıfa kadar ders ve okul problemleri ile ilgili sorun yaşamamaları, ayrıca Türkiye’de uygulanan öğretim programı müfredatı ve derslerin, ilköğretimin ilk yıllarında, diğer aşamalara göre daha kolay olması bu sonucun oluşmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin çocuklarla olan ilişkilerinde kızların lehine pozitif bir anlamlılık ortaya çıkmıştır. Koles ve arkadaşlarının (2009) okul öncesi sınıflarında yaptıkları çalışmada öğretmen-çocuk ilişkilerinde erkek çocuklarının öğretmenleriyle olan ilişkilerindeki çatışma düzeyinin kız çocuklarına oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Koepke ve Harkins’in (2008) yaptıkları çalışmada ve Jerome ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları çalışmada da benzer şekilde öğretmenlerin kız çocukları ile olan ilişkilerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu bulgular, bu çalışmadaki sonuçla da örtüşmektedir. Bu çalışmada da kız çocuklarının öğretmenleriyle kurdukları ilişkinin erkek çocuklara oranla daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim gören çocukların öğretmen-çocuk ilişkilerinin bu eğitimi almayanlara göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim, akademik bilgi yüklemesinden ziyade kişiler arası ilişkilerin (öğretmen ve akranlarla) ilk temellerinin atıldığı, sosyal becerilerin kazanıldığı, okula ve hayata hazırlığı içeren bir eğitim sürecidir. Bu araştırma sonucuna benzer çalışmalardan Pianta ve Stuhlman’ın (2004) yaptıkları çalışmada okul öncesi dönemde oluşan olumlu bir öğretmen-çocuk ilişkisinin ileriki akademik hayatı da olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Hamre ve Pianta’nın (2001) yaptıkları çalışmada da okul öncesi dönemdeki olumlu öğretmen-çocuk ilişkilerinin 8. sınıfa kadar olan öğretmen-çocuk ilişkilerini etkilediği görülmüştür.

Rudasili ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları çalışmada öğretmen-çocuk ilişkilerinin kalitesi üzerinde öğretmenlerin etkisinin çocukların karakteristik özelliklerinden daha önemli olduğu bulunmuştur. Çünkü öğretmenler, çocuklardan daha bilgili ve deneyimli kişilerdir. Bu yüzden öğretmen-çocuk ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olmasına öncelikli olarak

öğretmen tutum ve davranışları neden olabilmektedir. Özellikle kırsal kesimde yaşanan öğretmen hareketliliği, akademik süreçler ve öğretimin niteliği gibi birçok açıdan tartışılırken, öğretmen-çocuk ilişkileri ve diğer sosyal süreçler açısından araştırmacıların ilgisi dışında kalmıştır. Öğretmen-çocuk ilişkileri gibi hem öğretim hem de eğitim ve sosyal süreçleri doğrudan etkileyen araştırma konularının, bundan sonra daha farklı açılardan incelenmesinin eğitim uygulamalarına referans olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Anthony, L., Gutermuth, A., Bruno J., Glanville, D. N., Naiman, W., Daniel, C. and Shaffer, S. (2005). The Relationships Between Parenting Stress, Parenting Behaviour and Preschoolers' Social Competence and Behaviour Problems in the Classroom. *Infant and Child Development*, 14, 133–154
- Blankemeyer, M., Flannery, D. J. and Vazsonyi, A. T. (2002). The Role Of Aggression And Social Competence In Children's Perceptions Of The Child-Teacher Relationship. *Psychology In The Schools*, 39, (3), 293–304
- Birch, S.H and Ladd, G.W. (1998). Children's Interpersonal Behaviors and the Teacher-Child Relationship. *Developmental Psychology*, 34, 934–946
- Burchinal, M., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R., & Howes, C. (2002). Development of academic skills from preschool through second grade: Family and classroom predictors of developmental trajectories. *Journal of School Psychology*, 40, 415–436.
- Buyse, E., Verschueren, K., Verachtert, P. Van Damme, Jan. (2009). Predicting School Adjustment in Early Elementary School: Impact of Teacher-Child Relationship Quality and Relational Classroom Climate. *The Elementary School Journal*. Volume 110, Number 2
- Cottone, E.A., Mashburn, A. ve Rimm-Kaufman, S. E. (2008). Relationships Between Teachers and Preschoolers Who Are At Risk: Contribution of Children's Language Skills, Temperamentally Based Attributes, and Gender. *Early Education And Development*, 19(4), 600–621
- Colwell, M. J. and Lindsey, E. W. (2003). Teacher-Child Interactions and Preschool Children's Perceptions Of Self and Pers. *Early Child Development and Care*, 173, 249–258.
- Fredriksen, K. and Rhodes, J. (2004). The Role Of Teacher Relationships In The Lives Of Students. *New Directions For Youth Development*, 103, 45–54
- Hamre, B. K. and Pianta, R. C. (2001). Early Teacher-Child Relationships And Trajectory Of Children's School Outcomes Through Eighth Grade. *Child Development*, 72, 625–638.
- Henricsson, L. and Rydell, A. M. (2006). Children with Behaviour Problems: The Influence of Social Competence and Social Relations on Problem Stability, School Achievement and Peer Acceptance Across the First Six Years of School. *Infant and Child Development*, 15, 347–366.
- Howes, C. and Hamilton, C. E. (1992). Children's Relationships with Child Care Teachers: Stability and Concordance with Parental Attachments. *Child Development*, 63, 867–878.

- Hughes, J. N., Cavell, T. A. and Jackson, T. (1999). Influence Of The Teacher-Student Relationship On Childhood Conduct Problems: A Prospective Study. *Journal Of Clinical Child Psychology*, 28, (2), 173–184.
- Jerome, E. M., Hamre, B. K. and Pianta, R. C. (2009). Teacher–Child Relationships from Kindergarten to Sixth Grade: Early Childhood Predictors of Teacher-perceived Conflict and Closeness. *Social Development*, 18, 4,
- Karasar, N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Kıldan, A.O. (2008). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Okul Öncesi Öğretmenlerine Verilen Hizmet İçi Eğitimin Öğretmen-Çocuk ve Öğretmen Ebeveyn İlişkilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koepke, M. and Harkins, D. A. (2008). Conflict in the Classroom: Gender Differences in the Teacher–Child Relationship. *Early Education And Development*, 19(6), 843–864
- Koles, B., Connor, E. and Mccartney, K.. (2009). Teacher–Child Relationships In Prekindergarten: The Influences Of Child And Teacher Characteristics. *Journal Of Early Childhood Teacher Education*, 30:3–21,
- Koomen, H. M. Y. and Van der Leij, A. (2008). Teacher-Child Relationships and Pedagogical Practices: Considering the Teacher's Perspective. *School Psychology Review*, Volume 37, No. 2, 244-260
- Meehan, B. T., Hughes, J. N. and Cavell, T. A. (2003). Teacher–Student Relationships as Compensatory Resources for Aggressive Children. *Child Development*, 74, (4), 1145–1157
- Myers, S. S. (2009). Examining Associations Between Effortful Control and Teacher–Child Relationships in Relation to Head Start Children’s Socioemotional Adjustment. *Early Education And Development*, 20(5), 756–774
- Önder Külahoğlu, Ş. (2000). Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Psikolojik ve Sosyal Faktörler. (Editör: L. Küçükahmet). Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Nobel yayıncılık
- Pianta, R. C. and Stuhlman, M. W. (2004). Teacher-Child Relationships and Children’s Success in the First Years Of School. *School Psychology Review*, 33, (3), 444–458.
- Rimm-Kaufman, S., Early, D. M., Cox, M. J., Saluja, G., Pianta, R. C., Bradley, R. H. (2002). Early behavioral attributes and teacher’s sensitivity as predictors of competent behavior in the kindergarten classroom. *Applied Developmental Psychology*, 23, 451–470.
- Stuhlman, M..and Pianta. R. (2002). Teachers' narratives about their relationships with children: Associations with behavior in classrooms. *The School Psychology Review*. *Jl*, 148-163
- Rudasili, K. M., Rimm-Kaufman, S. E., Justice, L. M., and Pence, K. (2006). Temperament And Language Skills As Predictors Of Teacher-Child Relationship Quality In Preschool. *Early Education And Development*. 77(2), 271-291
- Spilt, J. L. and Koomen, H.M.Y. (2009). Widening the View on Teacher–Child Relationships: Teachers’ Narratives Concerning Disruptive Versus Nondisruptive Children. *School Psychology Review*, Volume 38, No. 1, s.. 86–101
- Yurtal, F., Yaşar, M. (2008). Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler. (Editörler: Y. Aktaş ve F. Sadık). Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi. Ankara: Kök Yayıncılık.

Wyrick, A. J. and Kathleen, M. R. (2009). Parent Involvement as a Predictor of Teacher–Child Relationship Quality in Third Grade. *Early Education and Development*, 20 (5), 845–864

EXTENDED ABSTRACT

A student spends most of his time with his teacher except his family. Nowadays some teachers spend most of their time with their students whose families are at work because the families are busy with their jobs.

Researchers use attachment theory, cognitional and motivational theories, plus social-ecological theories as a frame in order to explain on a child development effect of teacher-student relationship. It is believed that these different points of views that explain how much student-teacher relationship quality has effective on a child's adaptation to school have different effects on a child's adaptation to school but they are opinions that serve for a common aim (Hughes and etc., 1999).

Children's first attachment relations except for their relation are their kindergarten's teachers. For a child who leaves his family, school and teacher are mysterious event. Child only has some sensations that acquired from told related to school and teacher. First student-teacher relation that has different relations such as academic and social begins on child's starting school.

Child is one the direct factors of the teacher-student interaction and relationship. Children's specialties have an important role on student-teacher relationship. A child's problematical behaviors, insufficiencies, gender and physical specialties are able to affect teacher-student relationship.

One of the potential critiques of teacher-student relationship is teacher's perception on shared relationships with the students are generally synonymous with perception on students' behavioral adaptation. However, preschool teachers' perception of shared relationship with the students are able to related on students' future academic and social functions. Kindergarten teachers' reports on students' general adaptation to school have very important indications on these students' academic and behavioral skills till 8th grades (Hamre and Pianta, 2001).

Aim of the research is to analyze teacher-student relationship from various variants. These questions below are tried to be answered according to this aim:

- (1) Which factors do affect teacher-student relationships as part of teachers' demographic specialties?
- (2) Which factors do affect teacher-student relationships as part of children's demographic specialties?
- (3) Which factors do affect teacher-student relationships on both students' and teachers' demographic specialties are discussed together?

This research is a survey model that analyze from student-teacher relationships' existing situation, students' and teachers' various specialties point of views. Survey model researches aim to portray past or existing situation as well as (Karasar, 2004).

23 primary school and 3 kinder gardens' teachers and students in Kastamonu city center are participated in the research. Different branches (Kindergarten, class, Turkish, Science and Art and Music) teachers from all of the schools are participated in the research. More than one teacher is participated in some schools by noticing number of students of the schools. 276 teachers and 1104 students are participated in the research totally.

Personal identification form is prepared by the researcher in order to define participant students' and teachers' demographic specialties. By teacher's age, education level, branch, teaching experience, working year at their schools are stated in the form, students' gender, age and class are filled in the form as well.

Obtained data from the research is collected by "Teacher-Student Relationship Scale." "Teacher-Student Relationship Scale" is adapted to Turkish by the researcher (Kıldan, 2008). This scale is formed from 19 items which scale teacher-students' relationships. Scale's factor values of adapted Turkish are between .42 and .75. Item total correlation is between .35 and .69. Scale's reliability findings' cronbach alpha value is .90 and Spearman Brown Semi Half Test Correlation is .86.

Data that is collected from data collection tool is entered in SPSS packet program and analyzed. Multiple regression forward method is used in the research. Some variants are taken directly but some qualitative variants are incorporated into regression analysis after recoding as "dummy variant" as far as one minus of level num.

A good deal of factors such as teachers' personal specialties, professional specialties, students' demographical specialties, social and physical environments, parents' participation to education process, representation of in-class learning-teaching process (teaching methods and techniques), classroom climate, teachers' principles and hypothesis which are embraced in the classroom, parents' demographic specialties and etc. affect teacher-student relationships. In this research, teachers' and students' some demographic specialties effects on teacher-student relationships are analyzed.

In consequence of the research, it is seen that important factors are found which affect both students', teachers' specialties and student-teacher relationships.

On teacher-student relationships, when teachers' various professional specialties are considered, it is noticed that teachers' experience year and especially some branches such as class, kindergarten and Turkish affect student-teacher relationship significantly. Teacher nominees are able to come to face some difficulties on student-teacher relationships in the early years of their professions. Thus, the more years the teachers have on their professions, the fewer problems they face off. Teachers have some experience such as communicating and overcoming with the types of the behaviors which behavioral patterns to be experienced by teaching during this process. Newly graduate teachers grow up lack of practical behavioral method and experience.

On teacher-student relationship, when children's some specialties are taken into consideration, it is found that three different variants (class, gender and going to kindergarten) affect this relationship significantly. Children's classes are very important factor on their

teacher-student relationships. Children's gender and going to kindergarten are effective on their teacher-student relationships as well.

There is a positive meaningfulness on behalf of girls on teachers' relationships with the students. Koles and his friends (2009) find out that conflict level of male students with their teachers is higher than level of female students in their research in which kindergarten classes. Same results which teachers' relationships with female students are more meaningful are found in Koepke and Harkins' research (2008) and Jerome and his friends' research (2009) as well. These findings are matched up with the findings of this research. It is come up with this research that female students (girls) have more meaningful relationships with their teachers than male students (boys).

Students who have kindergarten education have more positive on teacher-student relationships than the students who do not have. Kindergarten (Preschool education) is an education process in which first foundation of interpersonal relationships (between teachers and peers) is laid and social skills are acquired; contains preparation to school and life except storing academic knowledge. In some similar researches to this convey, positive student-teacher relationship in kindergarten has a positive effect on future academic life of the students as stated in Pianta and Stuhlman's research (2004). Hamre and Pianta's (2001) research states that preschool positive teacher-student relationship has a positive effect on teacher-student relationship till 8th grades.

It is found that teachers' effect on teacher-student relationship's quality is more important than children's characteristics in Rudasili and his friends' research (2006). Because teachers are people who are more sophisticated and more experienced. Thus, principally teachers' attitudes and behaviors cause whether teacher-student relationship will be positive or negative. Especially, teachers' mobility in countryside, academic process and education qualification are being discussed from different point of views, teacher-student relationship and other social processes are gone out of views of the researchers. It is thought that analyzing teacher-student relationship subjects that affect directly both education and social processes will be reference for education practices.